

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte mandag 14. desember 1970 kl. 09.30.

Møtet ble ledet av formannen, H e l g e S e i p .

Formannen: Til behandling foreligger det som ble utsatt fra vårt forrige møte. Jeg vil først be sekretæren foreta navneopprop.

Til stede var: John Austrheim, Trygve Bratteli, Kjell Magne Fredheim, Ingvald Ulveseth, Guttorm Hansen, Lars Korvald, Erling Norvik, Margith Munkebye, Tor Oftedal, Helge Seip, Kåre Willoch, Bernt Ingvaldsen, Leif Granli, Gunnar Alf Larsen, Magnus Andersen, Karl J. Brommeland, Ragnar Christiansen, Halfdan Hegtun, Aase Lionæs, Odvar Nordli, Lars T. Platou, Thorstein Treholt, Johan A. Vikan og Johan Østby.

Av Regjeringens medlemmer møtte: statsrådene Hellesen, Myrvoll, Grieg Tidemand og Bondevik.

Formannen: Jeg vil så be om at listen over de embetsmenn som statsrådene ønsker til stede, blir referert.

Statssekretær Vindsetmo (statsministerens kontor). Fra Utenriksdepartementet: ekspedisjonssjef Skarstein, underdirektør Holland og byråsjef Ølberg. Fra Forsvarsdepartementet: ekspedisjonssjef Leine. Fra Handelsdepartementet: Statssekretær Kjell Hanssen og ekspedisjonssjef Stokke og fra Finansdepartementet ekspedisjonssjef Skånland.

Formannen: De ovennevnte embetsmenn er dermed gitt adgang til møtet.

Av hensyn til de forskjellige regjeringsmedlemmers arbeidsplan i dag vil først forsvarsministeren få ordet til å gi en kort redegjørelse fra NATO-møtet. Deretter vil finansministeren og handelsministeren redegjøre for de memoranda som skal behandles i Brussel.

Forsvarsministeren har ordet.

Statsråd Hellesen: I realiteten er det tre saker som jeg hadde lyst til å redegjøre ganske kort for. Den første saken er, som formannen bemerket, en redegjørelse om møtet i NATO om NATO's behandling av Burden-Sharing. Det annet er arbeidet i NATO's kjernefysiske planleggingsgruppe, NPG, og det tredje spørsmålet gjelder overføring av kommandoen over visse norske maritime styrker til Atlanterhavspaktskommandoen i spesielle tilfelle.

For å ta det første, Burden-Sharing, vil det være kjent for de fleste, formodentlig, fra dagspressen. Den utenlandske presse er jo i likhet med den norske meget våken når det er et eller annet som skjer. Det som er kommet ut fra dette møtet, er i grunnen i det vesentlige det som har skjedd på møtet, og det er så vidt jeg kan bedømme det, også riktig.

Amerikanerne har gjennom lengre tid foranlediget av en del representanter i Senatet, gjort klart at de ønsket å trekke tilbake en del av sine styrker, med mindre de europeiske NATO-land kan kompensere for en del av deres utgifter. Det har gjennom lengre tid vært forhandlet mellom et utvalg av de europeiske NATO-land og de amerikanske militære myndigheter om måten å gjøre dette på. Det resultatet man kom frem til på NATO-møtet nå sist i Brussel, er i grunnen da akseptert stort sett av alle parter.

Den formel for Burden-Sharing som man er kommet frem til, består av tre typer tiltak. Det første er et spesielt europeiskfinansiert infrastrukturprogram på 420 mill. \$. Dette beløpet skal anvendes over fem år som ledd i finansieringen av to høyt prioriterte forsvarsoppgaver, nemlig NATO's integrerte kommunikasjonssystem, NICS, og beskyttelsestiltak for fly. Som nr. 2 kommer militære nasjonale tiltak. Det finansielle omfanget av disse tiltak er satt til ca. \$ 450-500 mill. Det tredje er andre finansielle tiltak med et omfang på ca. \$ 79 mill.

Det ble fra delegasjonenes side i Brussel gjort krav på at Norges andel av infrastrukturprogrammet skulle økes fra 3 til 4,6 pst. Dette har da vår delegasjon i Brussel etter instruks hjemmefra meget sterkt gått imot, idet vi har pekt på at i vårt langtidsbudsjett har vi hatt en reell økning på 2,5 pst. pr. år, og innenfor rammen av dette mener vi at vi må finne dekning for den økning av den andel av infrastrukturprogrammet som vi akter å delta med.

Etter en del forhandlinger fram og tilbake ble dette til syvende og sist godtatt, og jeg hadde inntrykk av at min argumentasjon i debatten der nede om dette spørsmål ble godtatt. I tillegg til det har jeg gjort oppmerksom på at det er det norske forsvarsdepartements mening at det programmet som ble trukket opp for arbeidet med en utvidelse i Banak, må gå som planlagt, og jeg redegjorde da nærmere for hvori dette vil bestå. Jeg tror dette siste er nokså vesentlig. Hele tiden har vi tatt forbehold om at både økningen pr. år og de tiltak som skal gjøres der nå, må skje i forståelse og samarbeid med Det norske Storting.

Vår deltakelse i programmet for Burden-Sharing vil således bestå både av deltakelse i et spesielt infrastrukturprogram og av iverksettelse av den planlagte utbygging av garnisonen i Porsanger samt materiellfornyelsen for Brigaden i Nord-Norge. Vår medvirkning i infrastrukturprogrammet vil imidlertid, som jeg sa, av budsjettmessige hensyn måtte skje på bekostning av enkelte planlagte tiltak i vår femårsplan, så jeg mener at vi har hele tiden holdt oss innenfor det som har vært Stortingets forutsetning.

Når det gjelder det kommunikasjonssystem som skal utbygges for hele det europeiske NATO-området, er det fra vår side gjort krav på at norske firmaer får komme inn i arbeidet med dette, får delta i leveringen av det, ikke minst av hensyn til den know-how som man der kan erverve seg, og det synes også å være akseptert innenfor organisasjonen.

Herr formann, jeg vet ikke om jeg skal ta sakene fortløpende, eller om man skal bryte av sak for sak hvis det er spesielle spørsmål.

Formannen: Det var kanskje fornuftig å ta hele redegjørelsen under ett, at man kan stille spørsmål når hele redegjørelsen er avgitt, for vi har litt knapp tid.

Statsråd Hellesen: Da vil jeg gå over til arbeidet i NATO's Kjernefysiske Planleggingsgruppe, NPG.

Den 21. mai i år behandlet Stortinget meldingen om samarbeidet med Atlanterhavspaktens organisasjon i 1969. Under den debatten som da ble ført, redegjorde forsvarsminister Grieg Tidemand for omstendighetene i forbindelse med vårt medlemskap i Komiteen for kjernefysiske forsvarsspørsmål, hvor Norge den 1. januar det året overtok plassen etter Danmark.

Det var og er på det rene at norsk deltakelse i planleggingsgruppen ikke på noen måte er i strid med den atompolitikk som har vært ført fra norsk side, og som Regjeringen fortsatt vil holde fast ved. Når jeg likevel har bedt om å få ordet, er det fordi i mai måned skal resultatet av den studie som Canada og Norge har foretatt innenfor gruppen, legges frem for NATO's ministerrådsmøte, og jeg ville nødig at komiteens medlemmer skulle bli kjent med detaljene om dette fra pressen. Jeg synes det er riktig at man allerede på dette tidspunkt får rede på det herfra. Jeg vil bare understreke statsråd Grieg Tidemands uttalelse fra den gang om at hvis Norge skal yte en fullstendig innsats i arbeidet med nedrustning og rustningskontroll, er det helt nødvendig også å ha innsikt i de problemer som de kjernefysiske spørsmål reiser.

Den såkalte NPG, Nuclear Planning Group, har ingen utøvende funksjoner. Dens rolle er begrenset til studier og til utarbeidelse av generelle retningslinjer for operasjonelle planer, og gruppen er ikke involvert i det operative planleggingsarbeidet for bruk av kjernefysiske våpen. Arbeidet som er blitt gjort i NPG etter opprettelsen, kan inndeles i følgende hovedgrupper:

- a) strategisk bruk av kjernefysiske våpen
- b) taktisk bruk av kjernefysiske våpen
- c) konsultasjoner angående mulig bruk av kjernefysiske våpen.

Hovedhensikten med arbeidet med de strategiske kjernefysiske våpensystemer i Europa har vært å skape retningslinjer som muliggjør eventuell bruk av disse våpen på en måte som for det første reflekterer intensjonene i den vedtatte fleksible strategien, og for det annet er koordinert med de ytre nasjonale kjernefysiske styrker som inngår i det vestlige forsvar.

Bruken av de taktiske våpen har vært et sentralt emne i dette arbeidet, da disse våpnene under den fleksible strategien forutsettes å brukes som svar på aggresjonstilfeller, hvor man under den tidligere strategien ville ha svart med massiv kjernefysisk gjengjeldelse. På grunn av de utvidede valgmuligheter som vil stå åpne under den nye strategien, var det derfor åpenbart et behov for politiske retningslinjer for bruk av slike våpen. De retningslinjer som foreløpig er utarbeidet og godkjent av NATO's forsvarsplanleggingskomite, er begrenset til å gjelde førstegangsbruk av taktiske kjernefysiske våpen for forsvarsformål. Gruppen har imidlertid også igangsatt studier av de problemer som vil oppstå ved et videregående bruk av taktiske kjernefysiske våpen etter at de allerede er tatt i bruk av en av partene i en

konflikt. I dette studieprogrammet inngår en studie av forholdene i Nord-Norge, som jeg skal komme tilbake til om et lite øyeblikk.

Utgangspunktet for de vedtatte politiske retningslinjer er den vurdering at overgang til bruk av taktiske kjernefysiske våpen markerer en vesentlig forandring i krigføringen og må anses som en eskalerende handling generelt sett. Det er derfor av avgjørende betydning at NATO's politiske organer kan beholde kontrollen over utviklingen.

Politisk sett vil NATO's hensikt ved en eventuell førstegangsbruk av kjernefysiske våpen være å gi et klart signal om at vi er beredt til å heve den pris en angriper vil måtte betale for fortsatt krigføring til et for ham uakseptabelt nivå.

Retningslinjene tar derfor opp til vurdering hvorledes man best kan oppnå de politiske og militære målsettinger under forskjellige forhold, de valgmuligheter som står åpne, de begrensninger som man må iakttå, og hvorledes NATO's hensikt gjennom handling kan gjøres klar for den annen part.

I en noe spesiell stilling blant de taktiske kjernefysiske våpen står de såkalte «kjernefysiske demoleringsmidlene», eller «atomminer» som de er blitt kalt i pressen. Disse våpnene er klart defensive og vil hovedsakelig bli brukt for å skape barrierer for å hindre fremrykking av fiendtlige tropper dersom alle konvensjonelle midler har vist seg utilstrekkelige. Bruk av disse våpnene er selvsagt underlagt de samme politiske restriksjoner som andre typer taktiske A-våpen, men på grunn av deres spesielle karakteristikk ble det av NPG-gruppen besluttet at det ville være ønskelig å utarbeide ytterligere spesielle retningslinjer for bruk av dem. Slike retningslinjer ble da godkjent på forsvarsministermøtet i desember i år. I dokumentet er det klart presisert at alle planer og avgjørelser angående bruk av «atomminer» er underlagt de begrensninger som er pålagt av politiske grunner i det land de er lagret eller eventuelt vil bli tatt i bruk. Retningslinjene gir overhodet ingen fullmakter til de militære myndigheter om bruk av slike våpen i spesielle forutbeskrevne situasjoner. Den eneste funksjon retningslinjene fyller for de militære myndigheter, er som et politisk direktiv for den videre operasjonelle planlegging. Kontrollen over våpnenes eventuelle bruk ligger udelt hos alliansens politiske organer.

Når det gjelder konsultasjonsprosedyrer for vurdering av eventuell bruk av kjernefysiske våpen, er det også på dette området utarbeidet retningslinjer for å gjøre den politiske kontroll over avgjørelsesprosessen mest mulig effektiv og tilfredsstillende. Retningslinjene er basert på de prosedyrer som ble etablert på ministermøtet i 1962, hvor man klart har sluttet seg til prinsippet om konsultasjoner i den utstrekning de fysiske forhold etter et angrep muliggjør det.

Det er åpenbart at i tilfelle av et større kjernefysisk angrep på NATO-området vil mulighetene for konsultasjoner være svært begrensede, mens det for de former for aggresjon man anser som mest sannsynlige, vil foreligge tilstrekkelige muligheter for slike drøftelser.

Den endelige avgjørelse om å ta kjernefysiske våpen i bruk vil nødvendigvis måtte ligge hos de land som selv har dem, men konsultasjonsprosedyrene sikrer alliansens øvrige medlemmer maksimal innflytelse på en slik avgjørelse og gjør det

helt klart at kjernefysiske våpen ikke kan benyttes på eller fra et medlemslands territorium uten etter inngående konsultasjoner med vedkommende land.

Det arbeidsprogram Norge deltar i, omfatter 8 regionale analyser som dekker områder i Hellas, Tyrkia, Middelhavet, Syd-Tyskland, Nord-Tyskland, Atlanterhavet, Danmark og Nord-Norge. Det er medlemslandene som leder og deltar i undersøkelsene, samtidig som Europa- og Atlanterhavskommandoen er representert. Den undersøkelse som gjelder vårt land, ledes av Norge i fellesskap med Canada, og de øvrige deltakerland er Storbritannia, Nederland og Danmark sammen med SACLANT og SACEUR. Norge deltar videre i den studien som dekker Atlanterhavet og Danmark, idet vi her har en direkte interesse.

Utgangspunktet for den analyse som gjelder Nord-Norge, er at vår base- og atompolitikk forblir uforandret. De videre forutsetninger som for øvrig er felles for alle de nevnte analyser, er at:

- NATO's operasjoner utvikler seg i samsvar med den vedtatte fleksible strategi.
- Man befinner seg i en åpningssituasjon hvor Norge og NATO er blitt angrepet og kjernefysiske våpen i en eller annen rolle er blitt brukt – enten av NATO eller av Warszawa-pakten.

Med disse forutsetninger har man så analysert en tenkt situasjon i Nord-Norge, hvor Norge er blitt angrepet og spørsmålet om bruk av taktiske kjernefysiske våpen kan bli aktuelt.

Jeg vil gjerne til slutt oppsummere hovedtrekkene av studien slik:

Det er ingen grunn til å anta at første gangs bruk av taktiske kjernefysiske våpen i et område løser de problemer man vil stå overfor i avgjørelsesprosessen når det gjelder spørsmålet om bruk i et annet område. Dette antas å ha spesiell gyldighet i Nord-Norge, hvor det som følge av vår base- og atompolitikk vil oppstå helt spesielle problemer, både av politisk og militær natur.

Hvis Nord-Norge skal kunne forsvares ved hjelp av konvensjonelle styrker, vil det være avgjørende hvor hurtig og i hvilket omfang allierte konvensjonelle styrker kan bringes inn. Det er derfor av helt sentral betydning at forholdene for mottakelse av slik hjelp legges best mulig til rette. Ved å utvikle de konvensjonelle muligheter heves den kjernefysiske terskel. Det fremgår klart av analysen at selv om den norske regjering skulle finne det uomgjengelig nødvendig at kjernefysiske våpen blir tatt i bruk for å kunne forsvare landet, vil mulighetene for slik bruk være redusert på grunn av en rekke forhold, bl.a.:

1. Vi har ikke inngått avtale med USA for utveksling av nødvendige opplysninger om kjernefysiske våpen og heller ikke avtale om lagring, bevoktning, kontroll etc.
2. Vi tillater ikke vårt befall og våre mannskaper oppøving i bruk av kjernefysiske våpen.
3. Uten nødvendige forberedelser i fredstid vil det være meget tidkrevende å overføre kjernefysiske våpen til Norge i krigstid.

4. Endelig knytter det seg spesielle problemer til eventuell bruk av kjernefysiske våpen i grenseområdene, for det første fordi Sovjet her har større strategiske baser og bruk av slike våpen vil kunne være særlig eskalerende, og for det annet på grunn av faren for radioaktivt nedfall også i nøytrale land.

Jeg vil slutte med å si at studien gir en meget nyttig og klargjørende oversikt over de politiske og militære problemer som vil melde seg i forbindelse med en mulig anvendelse av kjernefysiske våpen til forsvar av Nord-Norge i tilfelle av et angrep.

Nord-Norge-studien vil sammen med de øvrige fullførte studier bli drøftet – som jeg sa – på NPG's ministermøte neste vår. Kort etter, den 30. juni 1971, vil Norge tre ut av denne gruppen, og Danmark kommer inn for annen gang. Ifølge den vedtatte rotasjonsordningen vil Norge på ny bli medlem av gruppen den 1. januar 1973.

Formannen: Er det noen spørsmål eller merknader i forbindelse med forsvarsministerens redegjørelse?

Bernt Ingvaldsen: Det gjelder den første saken om et europeisk finansiert infrastrukturprogram for å lette amerikanerne. For meg står det slik at det er helt av fundamental betydning at amerikanerne kan fortsette å være i Europa. Særlig for vår beredskap og trygghet tror jeg det spiller en helt avgjørende rolle.

Jeg synes derfor det må være riktig at Norge tar sin del av de økonomiske byrder i forbindelse med dette, og jeg er for så vidt meget tilfreds med det forsvarsministeren uttalte. Men jeg hadde lyst til å tilføye at etter min mening bør ikke Norge være det land som er minst villig til å øke sin økonomiske andel innen rimelighetens grenser.

Når det gjelder studiene i forbindelse med atomvåpen, og da særlig de taktiske, er det noe som nødvendigvis må foregå. Disse våpnene eksisterer, og man må ha så god oversikt som mulig over konsekvensene, hvor uhyggelige de enn er. Det tror jeg er helt nødvendig, og det er vel ikke annet å gjøre enn i tidens fylde å vurdere de resultater man her kommer fram til. Det er så alvorlige ting at man ikke kan la være å følge dem med all den oppmerksomhet som forholdene tilsier.

Guttorm Hansen: Det er ikke noe særlig tilfredsstillende å måtte behandle disse spørsmål på så kort tid som vi har til rådighet her i dag, da vi også har flere saker til behandling. Jeg må derfor si at jeg foreløpig bare vil ta dette som en orientering fra forsvarsministeren, uten å ville gi uttrykk for noen reaksjon på det nåværende tidspunkt på de spørsmål som her er reist.

Statsråd Hellesen: Jeg kan utmerket godt forstå det. Når jeg bad om å få gi denne orienteringen, var det fordi jeg ville at komiteen skulle være orientert på et tidligst mulig tidspunkt. I og for seg er det ikke skjedd noen forandring når det gjelder prinsippene og vår holdning til dem, i forhold til situasjonen slik den var sist

saken ble lagt fram for den utvidede utenrikskomite. Men for å unngå misforståelser har jeg villet gi denne orientering.

Det skulle da i og for seg ikke være behov for å gi noen ytterligere orientering – med mindre komiteen ønsker det – før etter ministermøtet i mai. Da kan jeg supplere med den endelige rapport slik den foreligger, og med reaksjonen slik den har vært på møtet. Jeg står selvfølgelig til tjeneste når som helst med samtaler om dette både før og etter mai-møtet.

Men jeg ville også gjerne si noe om den siste saken, om overføring av kommandoen. Det er ganske kort.

Formannen: Da må det også være kort. Vi var i grunnen ikke forberedt på at det skulle bli noen lang debatt; jeg oppfattet det fra starten slik at det var tale om en ren redegjørelse, uten å uteske noen kommentarer.

Statsråd Hellesen: Jeg skal være ganske kort – men for å slippe å bry komiteen senere, vil jeg gjerne gi orienteringen nå.

I vedtak av 12. mars 1951 ga Stortinget sin tilslutning til opprettelse av et felles kommandosystem for NATO og til norsk deltakelse i dette. I samme vedtak ga Stortinget Regjeringen fullmakt til, etter de retningslinjer som var nevnt i St.prp. nr. 20 for 1951, å inngå avtaler

«om utpeking av norske styrker som vil komme under øverstkommanderende i krigstilfelle og om deltakelse av norske avdelinger i felles forsvarsstyrker som opprettes i fred».

Med hjemmel i dette vedtak ble nærmere angitte norske styrker øremerket for avgivelse til å komme under Sjefen for Nordkommandoen i krig, med Sjefen for Europakommandoen som øverstkommanderende. Og blant de øremerkede styrker var Sjøforsvarets operative fartøyer, herunder undervannsbåtene og senere Luftforsvarets maritime fly.

Grensen mellom Europakommandoen og Atlanterhavskommandoen følger den norske territorialgrense fra sør for Kristiansand til grensen mot Sovjetunionen. Etter ansvarsfordelingen mellom SACEUR og Sjefen for Atlanterhavskommandoen (SACLANT) vil således det sjøområde som hører under SACEUR's kommando være meget begrenset, mens SACLANT's område i farvann som støter opp til Norge, vil omfatte hele Norskehavet og Barentshavet samt en stor del av den nordvestlige del av Nordsjøen.

Forutsetningen for øremerkingen av norske fartøyer og fly til SACEUR var derfor at verken ubåtene eller de maritime fly skulle begrense sine operasjonsområder til det smale farvann som hørte til Nordkommandoens område, men samarbeide med SACLANT for patruljering og eventuelle operasjoner i områder som hører under dennes kommando.

Denne ordningen var tilstrekkelig så lenge de norske undervannsbåter og maritime fly hadde relativt begrensede operative egenskaper. De ubåter og fly vårt forsvar i dag disponerer over, har imidlertid vesentlig bedre egenskaper og derigjennom utvidet anvendelighet. En stor del av våre ubåter og maritime flys

virksomhet vil nå finne sted i det østlige Atlanterhav som er en del av SACLANT's område. Det vil derfor være mer hensiktsmessig at SACLANT's underlagte sjef for dette havområdet, CINCEASTLANT, har den operative ledelse av disse enhetene i tilfelle krig enn at den skal forbli hos Sjefen for Nordkommandoen. Etter Regjeringens syn vil en slik ordning føre til et enklere kommandomessig forhold og til sikrere koordinering av overvåking og operasjoner i de havområder som støter opp til Nordkommandoen, samtidig som overvåkingen av de lokale farvann opprettholdes usvekket.

På grunnlag av denne vurdering og med hjemmel i Stortingets vedtak av 12. mars 1951 ble det ved kronprinsregentens resolusjon på kommandovei av 22. mai d.å. fattet vedtak om å overføre kommandoen i krig over øremerkede norske ubåter og maritime fly fra Sjefen for Nordkommandoen til Sjefen for de allierte stridskrefter i det østlige Atlanterhavsområde. Denne kommando-overføringen forutsetter at Regjeringen delegerer myndighet til CINCEASTLANT på samme måte som den har delegert myndighet til CINCNORTH for de norske styrker som er øremerket for å komme under hans kommando. Dette vil bli gjort i form av et delegeringsmemorandum fra forsvarsministeren til CINCEASTLANT. En tilsvarende prosedyre er fulgt når det gjelder overføringen av styrker til CINCNORTH. Overføringen av kommando til CINCEASTLANT vil bli iverksatt så snart de endringer dette medfører, er blitt innarbeidet i de aktuelle forsvarsplaner. Det skulle være en svært så kurant sak.

Gunnar Alf Larsen: Jeg har ikke nå oversikten over konsekvensene av dette, men jeg går ut fra at det for så vidt gjelder det samme for denne sak som for de to andre saker som forsvarsministeren har redegjort for, at det er en orientering for oss, uten at vi dermed har tatt standpunkt til det som foreligger. Jeg må ta det forbehold, særlig i forhold til siste sak som jeg personlig ikke kjenner så godt at jeg tør uttale meg bestemt.

Statsråd Hellesen: Jeg kan bare bekrefte at det i og for seg ikke er noen ansvarsfraskrivelse fra forsvarsministerens side.

Formannen: Da tar vi forsvarsministerens orientering til etterretning. Komiteen tar ikke stilling til de spørsmål som er brakt opp, men forutsetter at Regjeringen, hvis den ønsker å konsultere komiteen når det gjelder realiteter i det som er berørt, kommer tilbake med spørsmål om det.

Neste sak som står på dagsordenen, gjelder drøfting av visse spørsmål som kommer opp på ministermøtet mellom Norge og EEC den 15. desember. Jeg gir først ordet til handelsministeren.

Statsråd Grieg Tidemand: Som komiteen vil erindre, var dette spørsmål oppe på siste møte, og utenriksministeren ga da uttrykk for at man ville sende ut et memorandum til komiteen, slik at man skulle ha bedre grunnlag for å bedømme hva

det her dreier seg om. Det er for øvrig en måte å arbeide på som vi blir nødt til å benytte oss av i meget sterkere grad i tiden som kommer.

Jeg tror for øvrig personlig at komiteen må finne ganske intime samarbeidsformer mellom Forhandlingsutvalget og komiteen. Som bekjent er utenriksministeren allerede reist til utlandet og skal i møte i Brussel i morgen. Han ga også uttrykk for ved siste møte at denne sak vesentlig er behandlet i Finansdepartementet. Finansministeren og hans embetsmenn vil da gjøre rede for saken.

Statsråd Myrvoll: Jeg vil innlede med å henvise til det utkast til memorandum om liberalisering av kapitalbevegelser som er blitt tilsendt komiteens medlemmer. Jeg vil gjerne innledningsvis få lov å nevne at gjennom medlemskapet i OECD har Norge allerede gjennomført en viss liberalisering av kapitalbevegelsene overfor OECD-land. Vi har imidlertid tatt en del forbehold, visse reservasjoner, overfor OECD-koden, og det samme har Fellesskap-landene gjort. Men Fellesskap-landenes reservasjoner overfor OECD-koden er mindre vidtgående enn de som Norge har tatt. Her i Norge har man hatt en arbeidsgruppe – den såkalte kapitalgruppe, med representasjon fra så vel myndighetene som de viktigste næringsorganisasjonene – til å gå gjennom og gi en oversikt over avvikene mellom Fellesskapets og vår egen kapitalliberalisering. På det grunnlag har man da i dette tilfelle formulert dette memorandum som inneholder visse, kanskje teknisk pregede, standpunkter til forskjellige spørsmål i denne koden. Det gjelder de direkte investeringer hvor man skiller mellom direkte og finansielle investeringer i utenlandsk eide selskaper. De reservasjoner som man her tar, gjelder kreditter i tilknytning til kommersielle transaksjoner. Når det gjelder kommersielle kreditter med løpetid på inntil fem år, er disse liberalisert når de er knyttet til selve transaksjonen. Men i de tilfelle kreditten ytes av utenlandske finansinstitusjoner, er de underlagt reguleringer. Det man gjør i dette memorandum, er fortsatt å ta en reservasjon når det gjelder kreditter som er ytet av utenlandske finansinstitusjoner. Man går der inn for at liberaliseringen må skje over en overgangsperiode.

Når det gjelder omsetning av verdipapirer, obligasjoner og aksjer, er våre reservasjoner basert på kredittpolitiske og valutapolitiske betraktninger som det er gjort rede for i memorandumet. Den reservasjon man der tar, er at liberaliseringen på dette område må skje over en overgangsperiode.

Jeg vil gjerne få lov til å nevne at når det gjelder dette, er det så mange tekniske spørsmål at jeg tillater meg å spørre komiteens formann om det er mulig at den embetsmann i Finansdepartementet som har hatt å gjøre med disse spørsmål, kan få anledning til i denne komite å besvare spørsmål eller gjøre rede for de faktiske forhold. Jeg kjenner ikke til arbeidsformen i denne komite, men jeg vil gjerne spørre om det er mulighet for det.

Formannen: Jeg går ut fra at det er enighet om at hvis det er spørsmål som finansministeren ønsker at ekspedisjonssjef Skånland skal svare på, må det være helt i orden at han gjør det.

Jeg takker for redegjørelsen.

Guttorm Hansen: Det er litt uklart for meg hvordan disse memoranda er å forstå som dokumenter i den foreliggende sak. Jeg må først spørre om de memoranda vi har fått, er identiske med de som blir lagt fram for Rådet i morgen. Og et spørsmål som er av viktighet, er dette: Er disse memoranda fremlagt som den norske Regjerings syn på disse spørsmål? Det er nokså vesentlig å få greie på begge disse ting før man går på en debatt om selve substansen.

Jeg har også lyst til å si at i disse møtene som vi har her, bør det være en absolutt forutsetning at Regjeringens markedsutvalgs medlemmer møter. Det er ikke tilfredsstillende for oss, at ikke Regjeringens markedsutvalg møter. Og når jeg sier «Regjeringens markedsutvalg møter», mener jeg at det møter fulltallig. Det er ikke tilfredsstillende at Markedsutvalgets formann, statsministeren, ikke er til stede på møter der vi skal drøfte disse tingene. Jeg vil foreløpig nøye meg med dette.

Statsråd Grieg Tidemand: Til hr. Guttorm Hansens spørsmål vil jeg si at disse memoranda er forhandlingsdokumenter, og meningen er å fremlegge dem på engelsk for Kommisjonen i morgen.

Hva det gjelder andre del av hr. Guttorm Hansens innlegg, må jeg med en gang si at jeg delvis er skyld i at statsministeren ikke er her i dag. Han forespurte meg om jeg anså det nødvendig i den helt spesielle sak at han var til stede, under disse noe spesielle omstendigheter vi er inne i i disse dager. Jeg sa at jeg trodde at dette var så spesielt at det ikke var nødvendig ved denne anledning. Men det er klart at hele forhandlingsutvalget, så vidt mulig, vil være til stede hvis det er komiteens ønske.

Statsråd Myrvoll: Handelsministeren har for så vidt svart på det jeg bad om ordet for å svare på. Men bare for at det ikke skal være noen misforståelse: Hr. Guttorm Hansen brukte uttrykket «memoranda». Jeg vil begrense meg til å snakke om memorandum, fordi det eneste som jeg vil uttale meg om, er det memorandumet som omhandler liberalisering av kapitalbevegelser. Og når det gjelder det, kan jeg si helt presist at det er det memorandum som vil bli overlevert med engelsk tekst på møtet. Det var allerede før vi hadde det forrige møtet i denne komite, regjeringsbehandlet og er Regjeringens syn på dette spørsmålet.

Bernt Ingvaldsen: Det forekommer meg at det er et visst behov for at denne komite får anledning til å vurdere selve arbeidsmåten her. Den utvidede utenrikskomite skal, så vidt jeg har oppfattet det, uttale seg etter spørsmål fra Regjeringens medlemmer, og Regjeringen vil da ta til etterretning de ytringer som faller. Slik har det vært. Hvis det skal gjøres på en annen måte, fremlegges forslag eller memorandum, slik som i dette tilfelle – jeg er ikke sikker på om det er den beste måten – må materiale foreligge for komiteen så tidlig at man kan ta hensyn til det. Jeg vil tillate meg å antyde at komiteen bør få anledning til å drøfte hvorledes den best skal behandle de forhold som vi sikkert blir stilt overfor. Her gjelder det jo

at man får så fullstendige opplysninger og så fullstendige vurderingsgrunnlag som mulig, men også – så vidt jeg forstår – at Regjeringen beholder sitt ansvar for forhandlingene.

Formannen: Jeg er enig med hr. Ingvaldsen i at vi trenger en drøfting av formen for den videre konsultasjon. Det har vi også tatt sikte på når utenriksministeren kommer tilbake. Grunnen til at vi har dette spesielle møtet er at vi i forrige møte bare fikk en muntlig redegjørelse av utenriksministeren, og det kom ganske sterk kritikk over at vi ikke på forhånd var blitt gjort kjent med det man eventuelt ønsket å konsultere komiteen om. Ved slutten av siste møte tok jeg med i den oppsummering som jeg foretok, at komiteen var enig i at man skulle få tilsendt de memoranda som det hadde vært tale om, og at vi skulle ha et møte innen forhandlingsmøtet den 15. i Brussel, for eventuelt å kunne gjøre gjeldende merknader til disse dokumentene som vil bli presentert fra norsk side i den form som vi vil få dem tilsendt. Det er grunnen til at vi i dette tilfelle har den spesielt korte tiden mellom møtet her og forhandlingsmøtet i Brussel. Vi må si at det er for så vidt fremkalt av komiteens eget standpunkt ved forrige møte.

Trygve Bratteli: Jeg vil først reservere meg mot at det skyldes denne komite at vi sitter her en dag som ikke bare for enkelte er preget av spesielle omstendigheter, men som er en av de mest arbeidsbebyrdede dager før jul for Stortinget i det hele tatt, og skal behandle disse tingene dagen før det skal opp i Brussel. Det skyldes ikke denne komite. Allerede det at en fikk dette forelagt uten noen forhåndsdokumenter så sent som den 9., altså noen dager før den 15., er en omstendighet som ikke skyldes denne komite. Det skyldes da heller ikke denne komite at vi sitter her en dag før møtet i Brussel og skal gjøre ferdig en behandling av memorandum som skal behandles der nede. Dette henger direkte sammen med den måte denne komite har vært behandlet på i det hele tatt i markedssaken hittil. Og at dette møtet i Brussel skulle holdes den 15., går jeg ut fra at Regjeringen har visst ganske lenge. Så hvis det fra Regjeringens side har vært ønske om å kunne behandle de spørsmål som skulle opp den 15., på en forsvarlig måte også med denne komite, går jeg ut fra at det har vært tid nok. Det er i hvert fall ikke på denne komite det har strandet.

Jeg forstår det slik at når det gjelder dette memorandum om kapitaloverføringer, er det vedtatt av Regjeringen. Det er nyttig å ha det på det rene. En har jo merket på forskjellige måter at Regjeringen har andre former for kontakt med sine egne partigrupper enn den har med Arbeiderpartiets gruppe. Jeg bare konstaterer det som et faktum. Det er ikke noe jeg bebreider Regjeringen, det samme ville være tilfelle for enhver regjering. Men det har selvfølgelig en viss interesse, etter de mange ting av forskjellig art som har hendt i det siste, å være noenlunde klar over om dette enstemmige vedtak av Regjeringen også bygger enten på visshet eller forvisning om at de grupper som står bak Regjeringen, også dekker det memorandum som her foreligger med det innhold det har.

Statsråd Grieg Tidemand: Det er helt klart at det foreligger ingen kritikk fra Regjeringens side overfor komiteen når det gjelder denne saken. Vi er klar over at det her er grunn til å se på samarbeidsformen. Det var derfor jeg begynte i dag med å si at utviklingen har vist at det formodentlig må finnes fram til bedre og intimere former for samarbeid gjennom hele forhandlingsfasen enn vi har hatt. Og vi vil fra Regjeringens side gjøre vårt beste for å få det til. Når det gjelder dette spesielle memorandum, er det behandlet i Regjeringen og ikke i noen andre instanser.

Kåre Willoch: Det vil da være nyttig om det fremgår av referatet at dette memorandum ble omdelt for noen dager siden, og at det ikke er fremkommet noen bemerkninger til det.

Formannen: Det er nok for så vidt riktig, men samtidig er det på det rene at i det møtet komiteen ba om å få dette omdelt, forbeholdt man seg å komme tilbake til et eget møte innen den 15. for eventuelt å kunne gjøre merknader gjeldende. Så det at det ikke foreligger noe skriftlig eller andre merknader til nå, betyr ikke at man ikke her har full anledning til å komme med reservasjoner og innvendinger.

Kåre Willoch: Det jeg har sagt, er ikke på noen måte i strid med det formannen nå sier.

Kjell Magne Fredheim: Jeg må be hr. Willoch snakke høyere.

Kåre Willoch: Jeg sa at det ville være av verdi om det fremgår av referatet fra dette møtet at dette memorandum ble omdelt for noen dager siden, at det ikke har fremkommet noen bemerkninger til det, og at det ikke er fremkommet i dag. Jeg sikter da til at det ikke her er fremkommet bemerkninger hittil. Er dette tilstrekkelig, eller skal jeg rope enda høyere?

Guttorm Hansen: Om det fremkommer bemerkninger, må man vel vente til dette møtet er avsluttet med å konstatere.

Kåre Willoch: Det er selvfølgelig forutsetningen.

Ragnar Christiansen: Regjeringen har tatt opp noen få enkelte poster av mange flere som det vel er aktuelt å ta standpunkt til. Har jeg oppfattet det riktig når jeg har forstått det slik at vårt statsbanksystem og den virksomhet som drives fra våre statsbankers side, inklusive Distriktenes Utbyggingsfond, uten videre er i samsvar med gjeldende regler, slik at man ikke føler behov for å si noe om det i et memorandum?

Statsråd Myrvoll: Jeg har oppfattet det slik, og det er lagt fram i de forberedende dokumenter at man må kunne gå ut fra at statsbanksystemet og

Distriktenes Utbyggingsfond kan fortsette som nå, videre – og her vil jeg be ekspedisjonssjef Skånland om å supplere meg og i tilfelle jeg tar feil, korrigere meg – at når det gjelder rentesatsene i disse bankene, f.eks. Husbanken, vil Norge kunne føre en selvstendig politikk. Jeg vil gjerne høre om Skånland kan supplere meg på det punktet.

Ekspedisjonssjef Skånland: Det tror jeg er helt riktig. Det som naturligvis kan komme på tale, er at når det gjelder de virkemidler som vi bruker i distriktsutbyggingen, kan det på et senere tidspunkt bli aktuelt med en viss harmonisering. Men dette er ikke aktuelt enda, fordi Fellesskapet har i dag ingen regionalpolitikk. Men man vil unngå – på samme måte som man gjør i EFTA – virkemidler som fører til konkurransemessige forvridninger. Men dette er ikke et spørsmål som det er naturlig å ta opp i forbindelse med kapitalbevegelser.

Bernt Ingvaldsen: Det var til selve behandlingsmåten. Så vidt jeg forstår, er det av Regjeringen fremlagt et ferdig memorandum som er gjennomarbeidet fra Regjeringens side. Det er en sak. En annen ting er hvordan Regjeringen skal forholde seg like overfor denne komite. Etter forretningsordenen oppfatter jeg det slik at Regjeringen kan forelegge spesielle spørsmål. Men jeg tror ikke det er tilfredsstillende at Regjeringen forelegger et komplett utarbeidet memorandum, for da måtte man ha alle underliggende aktstykker og forarbeider. Jeg tror at man kanskje skulle overveie om det ikke er Regjeringens sak å reise de problemer den vil uteske komiteens oppfatning av. Så får man reagere i komiteen, og Regjeringen kan ta sitt standpunkt til slutt.

For meg står det som en litt farlig praksis at det på en måte er komiteens ansvar å gripe de forskjellige poenger. Det tror jeg vil være forferdelig vanskelig. Det er klart at selv om det ikke kommer bemerkninger til ting her, er det fremdeles Regjeringen som har ansvaret for det som er fremlagt. Jeg vil gjerne bare nevne dette.

Tor Oftedal: Jeg er et godt stykke på vei enig i hr. Ingvaldsens resonnement her. Selvfølgelig vil jeg ta til etterretning at det på dette forhandlingsstadium ikke er aktuelt å ta opp overfor Fellesskapets organer det vide spekter av problemer som kapitalmarkedsspørsmålet virkelig omfatter. Men hvis komiteen her som sådan skal ha noen mulighet for å foreta vurderinger og komme med meningsfylte kommentarer, er det opplegget som vi har fått presentert i det foreliggende memorandum, ikke tilfredsstillende etter min mening. Saken burde ha vært lagt fram for komiteen i hvert fall i noe større bredde. Men – som sagt – jeg godtar at man overfor Fellesskapet nøyer seg med å presentere problemene på denne måten. Jeg tar til etterretning det som er sagt både av finansministeren og hr. Skånland om dette. Men ellers virker det på meg som om man her ber komiteen uttale seg om et fragment i en større sammenheng som vi ikke på det foreliggende stadium har noen mulighet for å vurdere.

Formannen: Det jeg for min del har festet meg ved i memorandumet, er det som er sagt om rentepolitikken – det åpner jo for et ganske vidt felt. I denne forbindelse har jeg den samme følelsen som hr. Ingvaldsen, at vi burde ha det underliggende materiale hvis vi skal kunne ta stilling til noe så vidtgående som en full harmonisering av rentepolitikken tross alt er. Det gjelder selv om man for de spesielle kredittinstitusjoner som har definerte sosiale eller næringspolitiske funksjoner og drives i statlig regi, kan opprettholde en mer uavhengig linje. Jeg vil likevel ikke la dette være utslagsgivende for min mening om hvor vidt dette memorandumet bør presenteres nå eller ikke, idet jeg tolker forholdet på samme måte som hr. Ingvaldsen gjorde, at dette er Regjeringens ansvar i og med at den er enig om å presentere dokumentet som det er. Jeg går ut fra at det foreligger underliggende materiale, og at disse problemer er vurdert ut fra det – og at Regjeringen da vil stå på denne vurdering.

Karl J. Brommeland: Etter min mening ble det spørsmålet som hr. Ingvaldsen reiste, klarlagt på slutten av forrige møte. Jeg reiste da spørsmålet om komiteens arbeidsmåte og dens innflytelse overfor Regjeringen, og hr. Bratteli ga klart uttrykk for hva hans oppfatning var, at først skulle Regjeringens standpunkt fremlegges, så skulle komiteen her få anledning til å drøfte det – spørsmålet måtte også holdes åpent slik at de standpunkter komiteen kom fram til, skulle kunne få innflytelse overfor det foreløpige standpunkt Regjeringen hadde tatt.

Jeg vil spørre om ikke det er riktig oppfattet – om det ikke er dette som er komiteens oppgave?

John Austrheim: Det er mogleg at komiteen ikkje har funne fram til ei rett arbeidsform når det gjeld marknadssaka. Det skal eg ikkje gje meg inn på å vurdere no.

Men til det dokumentet som ligg føre: I dette memorandumet peiker Regjeringa på nokre hovudspørsmål i samband med kapitalbevegelsene. Det eg saknar i dette oppsettet – det var kanskje ikkje plass for det i memorandumet – er underliggjande materiale, materiale om kva verknader dei forskjellige tiltaka som skal setjast i verk i Fellesskapet, kan få for norsk økonomi og norsk næringsliv i det heile.

For å ta eit etter mi meining heilt sentralt spørsmål, nemleg rentespørsmålet: Vi har fått bekrefta at vi kan føre ein sjølvstendig rentepolitikk når det gjeld statsbankane og Distriktenes utbyggingsfond, men kva verknad vil dette med renta elles ha for næringslivet og vår økonomi? Personleg meiner eg at det er av verdi å få det underliggjande materialet for vurderinga. Skal ein her utan vidare gje ein fullmakt? Spørsmålet om kor mykje dette bind norsk næringsliv og norsk økonomi, er eit spørsmål som eg gjerne ville ha brakt inn.

Johan A. Vikan: Etter hr. Austrheims innlegg kunne jeg for så vidt godt frafalle, men la meg allikevel si at jeg synes hr. Ingvaldsen var inne på noe vesentlig. At denne komite på basis av de dokumenter vi har foran oss – vi har fått

en redegjørelse og vi har fått forelagt oss dette memorandumet – skulle kunne ta stilling til et så vidt sentralt spørsmål i norsk politikk som rentespørsmålet, synes jeg er for mye forlangt. Det må være Regjeringens ansvar.

Jeg er enig med hr. Austrheim i at det er klart at rentepolitikken bør være et sentralt virkemiddel i vår økonomi, og at en heving av rentesatsene skaper stor interesse i norsk politikk. Jeg kan vise til den renteheving vi hadde for et år siden og hva det skapte av problematikk. Når vi så positivt vet at rentesatsene i de fleste land innenfor Fellesskapet ligger flere prosent over det den norske renten ligger på i dag, forekommer det meg svært naturlig at vi må ha en oversikt over hva det egentlig betyr – selv om det er slik at statsbanksystemet for så vidt kan holdes utenfor.

Odvar Nordli: Blant de papirene jeg har her, foreligger det i all fall fire memoranda som er forelagt komiteen. Så vidt jeg kan skjønne, er alle fire lagt fram på Regjeringens vegne. Etter mitt syn er det en vesensforskjell på disse fire memoranda. De tre – et som omhandler alkoholavgivningen, et som omhandler de farmasøytiske spesialpreparater og et om Medisinaldepotet – gir etter mitt syn, til tross for at de er korte og knappe, langt på vei en utfyllende presentasjon av de ordninger som er etablert, og en konkluderende vurdering av forholdene på disse områder i relasjon til Roma-traktatens bestemmelser, og jeg har ikke noe vesentlig å innvende der.

Men ser man disse tre i forhold til det fjerde memorandum, som omhandler sider ved vårt forhandlingsopplegg som tross alt er av betydelig større rekkevidde og atskillig større interesse enn disse tre andre, og som gjelder liberalisering av kapitalbevegelsene, må jeg si at det fjerde etter mitt syn er meget mangelfullt. Det er uklart. I presentasjonen av vår politikk på dette feltet mangler det etter mitt syn vesentlige sider. Det har sammenheng med den spesielle struktur for vårt innenlandske kapitalmarked – også i forhold til utenlandsk kapital, men spesielt innenlandsk. Dette igjen har sammenheng med en rekke andre sider ved vår nærings- og bosettingspolitikk, som jeg går ut fra er berørt i andre deler av forhandlingsopplegget. Dette har å gjøre med hele vårt opplegg, som munner ut i vår spesielle form for rentepolitikk.

Det er – jeg må innrømme det – uklart for meg hva det er for slags dokument vi har liggende foran oss. Er det dette som skal være forhandlingsgrunnlaget på dette meget vesentlige felt? Jeg kan ikke tenke meg det. Man bør etter mitt syn betydelig klarere presentere den spesielle form for kredittsystem som vi har etablert, med den betydning det har for vår innvirkning på kapitalbevegelser innad i landet – en innvirkning som etter det jeg kan bedømme, ikke strider mot de prinsipper som de grunnleggende dokumenter i EEC bygger på. Disse forhold skulle ha vært presentert og klarlagt, og da det ikke er gjort, vil jeg gjerne be om å få lov å reservere meg mot dette fjerde memorandum som er lagt fram her.

Statsråd Myrvoll: Jeg vil da gjerne få lov å nevne at dette spørsmålet om kapitalbevegelser jo er behandlet i de stortingsmeldingene som er lagt fram for Stortinget tidligere. I disse stortingsmeldingene er det jo også nevnt at en frigjøring

eller en liberalisering av kapitalbevegelser vil måtte få konsekvenser for norsk rentepolitikk – uten at man har gått nærmere inn på det spørsmålet.

I det memorandum som her legges fram, tar man reservasjoner overfor de liberaliseringer som er til stede i EEC-landene, og disse reservasjonene går jo da nettopp ut på at – la meg nevne som eksempel dette med omsetning av verdipapirer – man ber om en overgangsperiode. Det er ikke angitt år her – om det skal være f.eks. tre eller fem år – men man ber om en overgangsperiode for at man i den skal kunne utforme de tiltak som er nødvendige for å kunne føre en kredittpolitikk som er slik vi her i Norge mener at den bør være.

Hvis vi nå tar for oss de lovene som vi har for kredittsystemet, er det klart at det kan tenkes at man i denne overgangsperiode finner det nødvendig å gjøre endringer i vårt norske system for at vi skal kunne føre den kredittpolitikk vi ønsker.

Jeg har ikke mer å føye til. Jeg vet ikke om hr. Skånland har noe å supplere med i dette tilfelle?

Ekspedisjonssjef Skånland: Ikke særlig mye – men kanskje kunne jeg nevne at det naturligvis er et skjønsspørsmål hvor langt man skal gå i argumentasjonen i dette dokument i forhold til de dokumenter som det vil være naturlig å legge fram senere, etter hvert som dette kommer opp til behandling i forhandlingene. Her har man begrenset seg til å gjennomgå den liberalisering som allerede er gjennomført i Fellesskapet, og til å peke på de punkter i denne liberalisering hvor vi fra norsk side ønsker å ta reservasjoner. Det er klart at det kan være behov for ytterligere grunngiing av dette, men det vil da kanskje være naturlig å komme med det senere under forhandlingenes gang.

Lars Korvald: Det er vel ingen tvil om at spørsmålet om kapitalbevegelser er et av de største og mest omfattende spørsmål som vi kommer til å behandle vis-à-vis Fellesskapet. Det vil vel komme til å få betydning av langt større omfang enn andre spørsmål som reiser seg, om vi skal uttrykke det i kroner og øre.

Man kan selvfølgelig som lekmann undre seg litt når man leser et slikt dokument som dette: Skal det være en informasjon om våre spesielle problemer her i Norge – da kan det synes for lite omfattende, eller skal det være en presentasjon av de forbehold vi mener å måtte ta opp under forhandlingene – da synes det noe vagt i formen.

Det viktigste er sikkert rentespørsmålet, som har vært nevnt her. Vi ville vel, om vi ikke fikk en ganske rommelig overgangstid for å få avklart alle disse spørsmål, raskt kunne tømmes for den lille kapital vi har her i landet. Det står riktignok her at dette er en prosess som nødvendigvis vil ta noen tid, og at en overgangsperiode må være nødvendig. – Nå kan vel formuleringen kanskje bli noe annerledes på et annet språk. Men så omfattende som disse spørsmål forekommer meg, er dette i all fall for mitt vedkommende ikke tilstrekkelig grunnlag for helt ut å kunne bedømme saken. Jeg har forsøkt å se etter i de stortingsdokumenter vi også har, men det må vel innrømmes at heller ikke der er dette beskrevet særlig

omfattende. Jeg får kanskje holde utenfor markedsutvalgets utredning i denne forbindelse – siden jeg ikke har fått tid til å gjennomgå den på denne korte tiden.

Ingvald Ulveseth: Eg vil berre seia frå at eg stort sett har dei same synspunkt og reservasjonar som hr. Nordli.

Leif Granli: Jeg forstår det slik at det som er omhandlet i dette memorandum, er de punkter hvor vi vil reservere oss i forhold til den liberalisering som her vil finne sted. Så sier ekspedisjonssjefen at det vil bli nødvendig med ytterligere grunnging. Vil det si det samme som at man senere vil gi en ytterligere presisering av våre reservasjoner kommer til å gå ut på?

Ekspedisjonssjef Skånland: Noen ytterligere presisering skulle ikke være nødvendig, men det kan bli nødvendig å legge fram mer materiale for å grunngi de reservasjoner som her er tatt.

Johan Østby: Jeg føler meg ikke klar til så å si å ta medansvar for dette dokument på grunnlag av de opplysninger som her er gitt. Jeg tenker da i første rekke på at alt som sies om statsbankene – hvorav man bare har nevnt Husbanken direkte – er sagt i et par korte setninger. Det er klart at Husbanken har en rentepolitikk som er så å si rent sosialt betont. Distriktenes Utbyggingsfond har vært nevnt. Det har også en meget spesiell funksjon. Men vi har institusjoner som Fiskarbanken og Industribanken. Jeg er redd for, når dette ikke er blitt klargjort nærmere, at der vil det bli meget vanskeligere å kunne opprettholde det rentenivå som vi har i dag. Jeg vet ikke om det er noen her som kan gi forsikring om at denne frykt ikke er begrunnet. For meg er dette et meget vanskelig punkt.

Formannen: Er det noen som kan svare på om Fiskarbanken og Industribanken står i en annen stilling enn de andre, mer sosialt betonte banker?

Statsråd Myrvoll: Det jeg kan si om dette foreløpig, er at de spørsmål som her er behandlet, er av relativt liten betydning for norsk økonomi. Hele spørsmålet om statsbankene og deres politikk vil bli behandlet senere. Det vil bli lagt fram fyldig dokumentasjon og diskusjon om virkningene for disse ved en tilknytning til EEC. Det jeg foreløpig kan si – ut fra det jeg har sett av de arbeider som er gjort på dette området – er at man mener å kunne gå ut fra på det nåværende tidspunkt at det ikke bare gjelder Husbanken, men også de øvrige statsbankene, at man skal kunne føre en selvstendig politikk.

Johan Østby: I forrige møte, da kapitalbevegelsene ble nevnt, brakte jeg inn rentespørsmålet. Det ble da svart at det hadde liten relevans til saken, og det ble ikke snakket mer om renten den gang. Så vidt jeg kan skjønne av det dokument som her foreligger, er dette bestemmende for hele det norske rentenivå.

Jeg vil spørre: Vil rentepolitikken og forhold som har med den å gjøre, komme opp til behandling i komiteen senere – på grunnlag av et spesielt dokument, eller hvordan er dette?

Statsråd Myrvoll: Jeg kan svare ja på det. Det vil komme opp senere.

Kjell Magne Fredheim: Jeg vil komme inn på komiteens arbeidsform. Det er flere som har tatt reservasjoner i denne spesielle saken, og jeg vil også gjerne gjøre det samme. Imidlertid går jeg ut fra at det ikke er slik når saker legges fram for denne komiteen at man, om man ikke øyeblikkelig gir uttrykk for en bestemt oppfatning eller kommer med motforestillinger, dermed nær sagt gjøres medansvarlig for et forhandlingsopplegg eller annet som egentlig er Regjeringens sak. Min konklusjon er at jeg oppfatter denne konsultasjonsordning derhen at det ikke skal være nødvendig å gi uttrykk for at man reserverer seg – selv om man ikke direkte har motforestillinger å føre fram.

Bernt Ingvaldsen: Det er noe liknende jeg vil peke på. Etter min oppfatning har en regjering anledning til å uteske komiteens reaksjon på spørsmål, og medlemmene kan gi uttrykk for meninger, men det er regjeringen som er ansvarlig – i dette tilfelle for forhandlingsopplegget, og som skal komme tilbake med det endelige forhandlingsresultat. Denne komite har etter min mening intet ansvar for det som blir fremlagt. Selv om vi er enig i det nå, kan komiteen likevel stå fritt når det blir fremlagt. Jeg tror det er vesentlig å få det frem, for jeg tror det er umulig å gå så til bunns i dette og avgjøre tingene ved en behandling her. Jeg må likevel si at dette er bare et forhandlingsopplegg.

Jeg vil foreslå at vi kommer tilbake til arbeidsmåten.

Tor Oftedal: Jeg er personlig helt enig i hr. Ingvaldsens resonnement. Egentlig burde det være unødvendig å si mer om denne sak. Det er så opplagt at det hele er regjeringens ansvar.

En regjering har anledning til å konsultere komiteen på forhånd. Imidlertid har vi jo opplevd endel eksempler på at det blir henvist til at dette har regjeringen gjort i samråd med Stortingets organ, den utvidede utenrikskomite. Det er vel det som gjør det nødvendig for hr. Nordli og andre å ta disse reservasjoner. Vi har jo hatt et tilløp fra hr. Willoch tidligere her i dag, hvor han forsøkte å trekke en bestemt konklusjon med en begrunnelse at det ikke er fremkommet noen motforestillinger.

Statsråd Grieg Tidemand: Jeg har forstått det slik at Regjeringen ikke har noe å bemerke til det hr. Ingvaldsen sa med hensyn til en regjeringens ansvar. Det er klart at vi kommer her for å søke råd. Jeg oppfatter dette slik at vi må sørge for å gi sterkest mulig dokumentasjon til denne komite, og det på et så tidlig tidspunkt som mulig, for at man her skal kunne få grunnlag til å gi oss de råd vi eventuelt måtte be om.

Formannen: Jeg konstaterer at vi er enige om å ta en bredere diskusjon om arbeidsmåten når det gjelder konsultasjoner i forbindelse med EEC-saken i et møte der vi har bedre tid og kan gjennomdrøfte saken mer enn vi har gjort i dag. Videre at det er forutsetningen i tilknytning til det som er sagt om det memorandum vi har fått om kapitalbevegelser, å ta opp spørsmålet om statsbankenes stilling i en senere forbindelse og at man i dag baserer seg på at vårt statsbanksystem kan opprettholdes omtrent som det er nå, at det her under diskusjonen kanskje særlig har vært rentepolitikken som har fremkalt reservasjoner, men at det også er endel som har villet reservere seg mot dokumentet, men at det må være Regjeringens ansvar. –

Ut over dette tror jeg ikke det er grunnlag for konklusjoner fra møtet.

Møtet hevet kl. 10.55.